

רשומות

הצעות חוק

הכנסת

13 בפברואר 2023

947

כ"ב בשבט התשפ"ג

עמוד

- 32..... הצעת חוק-יסוד: השפיטה (תיקון מס' 3) (חיוזק הפרדת הרשויות)
- 34..... הצעת חוק בתי המשפט (תיקון מס' 105) (הוראות לעניין הוועדה לבחירת שופטים),
התשפ"ג-2023.....

מתפרסמות בזה הצעות חוק מטעם ועדת החוקה, חוק ומשפט של הכנסת:

הצעת חוק יסוד: השפיטה (תיקון מס' 3) (חיזוק הפרדת הרשויות)*

- תיקון סעיף 4 1. בחוק יסוד: השפיטה¹ (להלן – חוק היסוד), בסעיף 4 –
- (1) במקום סעיף קטן (ב) יבוא:
- ”(ב) (1) הוועדה תהיה של תשעה חברים, שהם –
- (א) נשיא בית המשפט העליון, וכן שני שופטים שיצאו לקצבה שימנה שר המשפטים בהסכמת נשיא בית המשפט העליון;
- (ב) שר המשפטים ושני שרים אחרים שתקבע הממשלה;
- (ג) שלושה חברי הכנסת, שהם יושב ראש ועדת החוקה, חוק ומשפט של הכנסת ושני חברי כנסת אחרים, אחד מסיעות הקואליציה ואחד מסיעות האופוזיציה, כפי שייקבע בחוק.
- (2) שר המשפטים יהיה יושב ראש הוועדה.”;
- (2) בסעיף קטן (ג) –
- (א) האמור בו יסומן כפסקה (1), ובה, במקום ”משבעה” יבוא ”מחמישה”;
- (ב) אחרי פסקה (1) יבוא:
- ”(2) המניין החוקי בישיבות הוועדה הוא חמישה חברים.
- (3) הוועדה תחליט ברוב דעות של המשתתפים בהצבעה, כשהנמנעים אינם באים במניין המשתתפים בהצבעה, והכול כשאין בחוק יסוד זה הוראה אחרת לעניין זה.”

ד ב ר י ה ס ב ר

- בהצעת חוק זו מוצעים שלושה תיקונים לחוק יסוד: השפיטה (להלן – חוק היסוד):
1. שינוי הרכב הוועדה לבחירת שופטים;
 2. שינויים בסדרי עבודת הוועדה באשר לסמכות הוועדה לפעול אם פחת מספר חבריה, למניין החוקי בישיבות הוועדה ולרוב הדרוש להחלטה לעניין בחירת שופט;
 3. שלילת הסמכות לביקורת שיפוטית בעניין תוקפו של חוק יסוד.
- השינויים המוצעים בהרכב הוועדה ובסדרי עבודתה נועדו לחזק את ההשפעה של נבחר הציבור – נציגי הרשות המבצעת ונציגי הרשות המחוקקת – לעומת הגורמים האחרים החברים בה.
- שינוי הרכב הוועדה לבחירת שופטים**
- סעיף 4 לחוק היסוד כולל את ההוראות העיקריות לעניין מינוי שופטים וקובע כי שופט יתמנה בידי נשיא

* מספר פנימי: 2201200.

¹ ס"ח התשמ"ד, עמ' 78; התשס"ב, עמ' 598.

"הוראות לעניין אי־שפיטות חוק־יסוד
מי שבידו סמכות שפיטה על פי דין, לרבות בית המשפט העליון בשבתו כבית משפט גבוה לצדק, לא יידרש, במישרין או בעקיפין, לשאלה בדבר תוקפו של חוק־יסוד ולא יהיה תוקף להחלטה שהתקבלה בעניין כאמור"

ד ב ר י ה ס ב ר

חוק־יסוד זו, מוצע לבטל את ההוראה בחוק בתי המשפט [נוסח משולב], התשמ"ד-1984, שלפיה הצבעה על הצעה למינויו של מועמד לשיפוט בבית המשפט העליון תהיה ברוב של שבעה מחברי הוועדה, שכן לפי המוצע החלטה כזאת תוכל להתקבל ברוב רגיל של המשתתפים כאמור. התיקון אינו משנה את הכלל הקבוע בסעיף 7(4) לחוק היסוד, ולפיו סיום כהונת שופט על פי החלטת הוועדה יתקבל ברוב של שבעה חברים לפחות.

הוראות לעניין אי־שפיטות של חוק־יסוד

מוצע לקבוע בסעיף 15א המוצע כי מי שבידו סמכות שפיטה על פי דין, לרבות בית המשפט העליון בשבתו כבית משפט גבוה לצדק, לא יידרש, במישרין או בעקיפין, לשאלה בדבר תוקפו של חוק־יסוד ולא יהיה תוקף להחלטה שהתקבלה בעניין כאמור.

משמעות ההוראה המוצעת היא קביעה של אי־שפיטות באשר לסוגיות הקשורות בשאלת תוקפו של חוק־יסוד, בין בסוגיה מהותית או צורנית, הקשורה בתוכנו של חוק היסוד, ובין בסוגיה הנוגעת להליך חקיקתו.

התשמ"ד-1984 (שמוצע לתקנו כתיקון משלים להצעת חוק־יסוד זו). כלומר, על פי המוצע, יהיו בוועדה חבר כנסת נוסף ושר נוסף במקום הנציגים של לשכת עורכי הדין.

שינוי סדרי עבודת הוועדה באשר לסמכות הוועדה לפעול אם פחת מספר חבריה, למניין החוקי בישיבות הוועדה ולרוב הדרוש להחלטה לעניין בחירת שופט

כיום הוועדה יכולה לפעול כ"ועדה קטועה", קרי ועדה שלא כל חבריה מכהנים בה, כל עוד מספר חבריה לא פחת משבעה. מוצע לשנות הוראה זו ולקבוע כי הוועדה תהיה רשאית לפעול במקרה כזה אף אם פחת מספר חבריה, כל עוד לא פחת מספרם מחמישה.

עוד מוצע לקבוע במפורש כי המניין החוקי של המשתתפים בישיבות הוועדה יהיה חמישה חברים.

לבסוף מוצע לקבוע כי הוועדה תחליט ברוב דעות של המשתתפים בהצבעה, כשאינן סופרים במניין זה את הנמנעים המשתתפים בהצבעה, כל עוד אין בחוק היסוד הוראה אחרת לעניין זה. לפיכך, וכתיקון משלים להצעת

הצעת חוק בתי המשפט (תיקון מס' 105) (הוראות לעניין הוועדה לבחירת שופטים),

התשפ"ג-2023*

1. תיקון סעיף 6 בחוק בתי המשפט [נוסח משולב], התשמ"ד-1984 (להלן - החוק העיקרי) בסעיף 6 -

(1) במקום פסקה (1) יבוא:

"(1) (א) חבר הכנסת שיכהן כחבר הוועדה מסיעות האופוזיציה ייבחר על ידי

סיעות האופוזיציה בהתאם להוראות שייקבעו בתקנון הכנסת.

(ב) לאחר בחירת חבר כנסת מסיעות האופוזיציה כאמור בפסקת משנה

(א), יבחר יושב ראש הכנסת חבר כנסת נוסף שיכהן כחבר הוועדה.

(ג) חל שינוי בהשתייכותו של חבר הוועדה לסיעות האופוזיציה, ייבחר

בתוך 30 ימים ממועד השינוי חבר אחר לוועדה, כך שהרכב האמור בסעיף

4(ב)(1)(ג) לחוק-יסוד: השפיטה יישמר; עד מועד הבחירה כאמור ימשיך לכהן

אותו חבר כנסת כחבר הוועדה; הוראות פסקת משנה זו לא יחולו בתקופה

כאמור בסעיף 42(א) לחוק-יסוד: הכנסת.

(ד) חברי הכנסת יכהנו כחברי הוועדה כל עוד הם חברי הכנסת, ואם תמה

כהונת הכנסת - עד שהכנסת החדשה תבחר חברים אחרים במקומם, והכול

בכפוף להוראות חוק הכנסת, התשנ"ד-1994.

(ה) בפסקה זו -

"סיעות הקואליציה" - הסיעות בכנסת שהן צדדים להסכמים המחייבים

תמיכה בממשלה;

"סיעות האופוזיציה" - הסיעות בכנסת שאינן צדדים להסכמים המחייבים

תמיכה בממשלה.;

(2) פסקה (2) - תימחק;

ד ב ר י ה ס ב ר

מסיעות האופוזיציה. מוצע אפוא כי חבר הכנסת מסיעות האופוזיציה ייבחר על ידי סיעות האופוזיציה לפי הוראות שייקבעו בתקנון הכנסת, ולאחר מכן יושב ראש הכנסת יבחר חבר כנסת נוסף שיכהן כחבר הוועדה מסיעות הקואליציה.

עוד מוצע לקבוע כי אם יחול שינוי בהשתייכותו של חבר הוועדה לסיעות האופוזיציה, ייבחר חבר כנסת אחר כנציג של סיעות אלה בוועדה, אלא אם כן השינוי חל בתקופות שבהן ההבחנה בין קואליציה ובין אופוזיציה מיטשטשת - התקופה שמראשית כהונת הכנסת ועד למועד כינון הממשלה, 90 הימים שלפני הבחירות או התקופה שמיום התפוזרות הכנסת וקביעת המועד לבחירות לכנסת.

יצוין כי לפי הוראות סעיף 6(א3) לחוק, אם מקרב שני נציגי הכנסת האחרים (יושב ראש ועדת החוקה וחבר הכנסת שנבחר מסיעות האופוזיציה) לא ייבחר אישה, יושב ראש הכנסת יבחר חברת כנסת.

תיקון זה הוא תיקון משלים להצעת חוק-יסוד: השפיטה (תיקון מס' 3) (חיזוק הפרדת הרשויות) המתפרסמת בחוברת זו (להלן - הצעת חוק היסוד). בהצעת חוק זו מוצע לתקן את סעיפים 6 ו-7 לחוק בתי המשפט [נוסח משולב], התשמ"ד-1984 (להלן - החוק), שעניינם הוועדה לבחירת שופטים (להלן - הוועדה) וסדרי עבודתה.

סעיף 1 הוראות סעיף 6 לחוק משלימות את הוראות סעיף 4 לחוק-יסוד: השפיטה, הקובע הוראות לעניין כהונת החברים בוועדה לבחירת שופטים. לנוכח התיקונים המוצעים בהצעת חוק היסוד לעניין הרכב הוועדה, מוצע לשנות בהתאמה את דרך בחירת נציגי הכנסת בוועדה. כיום הכנסת בוחרת את שני חברי הכנסת מטעמה בבחירה חשאית. בהצעת חוק היסוד מוצע כי לכנסת יהיו שלושה נציגים בוועדה: יושב ראש ועדת החוקה, חוק ומשפט של הכנסת (להלן - ועדת החוקה) ושני חברי הכנסת - אחד מסיעות הקואליציה ואחד

* מספר פנימי: 2201202.

1 ס"ח התשמ"ד, עמ' 198; התשפ"ב, עמ' 700.

(3) בפסקה (3). במקום "שני שופטי בית המשפט העליון" יבוא "שני השופטים שיצאו לקצבה";

(4) במקום פסקה (א3) יבוא:

"(א3) לפחות אחד מנציגי השופטים בוועדה, לפחות אחד מנציגי הממשלה בוועדה ולפחות אחד מנציגי הכנסת בוועדה יהיו נשים";

תיקון סעיף 7

2. בסעיף 7 לחוק העיקרי -

(1) סעיף קטן (ג) - בטל;

(2) לפני סעיף קטן (ד) יבוא:

"(1) (ג) הוועדה תדון בהצעה למינוי של שופט לבית המשפט העליון לאחר שהעבירה לוועדת החוקה, חוק ומשפט של הכנסת הודעה בדבר מועמדותו, בצירוף הערות הציבור שהתקבלו בעקבות פרסום הודעה לפי כללי הוועדה, וחלפו 30 ימים מיום שההודעה הועברה, ואם הועברה לאחר תחילת כהונתה של כנסת חדשה - לאחר שחלפו 30 ימים מיום שהכנסת בחרה את חברי ועדת החוקה, חוק ומשפט.

(2) ועדת החוקה, חוק ומשפט של הכנסת תזמן את המועמדים לשיפוט בבית המשפט העליון שפורטו בהודעה שהועברה לה לפי פסקה (1) להופיע בפניה; סדרי הדיון בוועדה ייקבעו בתקנון הכנסת."

ד ב ר י ה ס ב ר

(2) על אף הוראות פסקה (1), הצעת הוועדה על מינוי של שופט לבית המשפט העליון תהיה על דעת שבעה מחברי הוועדה; פחת מספר המשתתפים בהצבעה מתשעה תהיה ההצבעה על דעת רוב המשתתפים שלא יפחת ממספר המשתתפים בהחסייר שניים."

בהצעת חוק היסוד מוצע הסדר שונה לעניין קבלת החלטות בוועדה, ולפיכך מוצע למחוק את סעיף קטן (ג).

עוד מוצע לקבוע, בסעיף קטן (ג) המוצע, כי ועדת החוקה תזמן מועמדים לשיפוט בבית המשפט העליון להופיע בפניה וכי סדרי הדיון בוועדת החוקה ייקבעו בתקנון הכנסת. הוועדה לבחירת שופטים תדון בהצעה למינוי של מועמד לשיפוט בבית המשפט העליון לאחר שחלפו 30 ימים לפחות מיום שהודעה על מועמדותו לשיפוט הועברה לוועדת החוקה בצירוף הערות הציבור שהתקבלו בעקבות פרסום המועמדות.

תיקונים משלימים נוספים מוצעים בהתאם לתיקוני ההסדר המוצעים בהצעת חוק היסוד. ראשית, מוצע למחוק מסעיף 6 לחוק את פסקה (2), המסדירה את אופן בחירתם של נציגי לשכת עורכי הדין ואת ההתייחסות לנציגי לשכת עורכי הדין המובאת בפסקה (א3), שעניינה ייצוג הולם לנשים. כמו כן, מאחר שבהצעת חוק היסוד מוצע כי בוועדה יכהנו לצד נשיא בית המשפט העליון שני שופטים שיצאו לקצבה במקום שני שופטים של בית המשפט העליון, מוצע להתאים את נוסח פסקה (3) לשינוי זה. וזה נוסח פסקה (2) שמוצע למחוקה:

"המועצה הארצית של לשכת עורכי הדין תבחר את נציגייה בבחירה חשאית; הם יכהנו תקופה של שלוש שנים";

סעיף 2 סעיף 7 לחוק מסדיר את סדרי עבודתה של הוועדה, וסעיף קטן (ג) שבו קובע כך:

"(1) הצעת הוועדה על מינויו של שופט תהיה על דעת רוב חבריה שהשתתפו בהצבעה;

